

Salgó László

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY KAPCSÁN FELMERÜLŐ SPECIÁLIS ELLENŐRZÉSEK ISMERTETÉSE, AZ ELLENŐRZÉSEK HASZNOSULÁSÁNAK, HASZNOSÍTHATÓSÁGÁNAK JELENTŐSÉGE, ÖSSZEFÜGGÉSBEN A FOGVATARTÁSI ÉS A JÁRVÁNYÜGYI BIZTONSÁGGAL

Review of the special controls related to the coronavirus epidemic, significance of the utilization and usability of inspections in the context of detention and epidemiological security

A 2019-ben megjelent koronavírus-járvány hazánkban is több szempontból kihívást jelentett a normatív közegészségügyi és járványügyi feladatok tekintetében a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) számára. A járvány kitörése fokozta a bv. szervezet járványügyi tevékenységét, amely kapcsán a fertőzések megelőzésére, a fertőzöttek izolációjára vonatkozó intézkedések váltak szükségessé. Az Ellenőrzési Szolgálat ellenőrzési tevékenysége során vizsgálta ezen intézkedések megvalósulását, hatékonyságát, a hozott intézkedésekhez igazított szempontrendszer segítségével. A bv. szervezetben kialakított prevenciós intézkedések nagymértékben érintették a személyi állományi tagokat, illetve a fogvatartotti populációt és hozzátartozóikat.

Kulcsszavak: ellenőrzés, járványügy, szakmai ellenőrzés, szempontrendszer, szakszerű feladatellátás

The coronavirus epidemic that appeared in 2019 was a challenge for the Prison Service in terms of normative public health and epidemiological tasks as well. The outbreak of the epidemic enhanced the epidemiological activity of the Prison Service; it became necessary to take measures in order to prevent infections and to isolate the infected. In the course of its inspection activity, the Service of Inspection and Control examined the implementation and efficiency of these measures, with the help of a system of criteria adapted to the measures taken. The prevention measures developed in the prisons have greatly affected staff members and the prison population and their relatives.

Keywords: control, epidemiology, professional inspection and control, criteria system, professional performance of tasks

Bevezetés

A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) számára Magyarország Alaptörvényéből¹ és a Bv. Törvényből² levezethetők a rendkívüli helyzetekben végrehajtandó közegészségügyi és járványügyi feladatok.³ A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BvOP) Szervezeti és Működési Szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ)⁴ rögzített kötelezettségek a személyi állományra fokozott felelősséget rónak a veszélyhelyzettel összefüggésben a járványügyi feladataink végrehajtásakor, tekintettel arra, hogy mind a személyi, mind a fogvatartotti állomány egészségvédelme kiemelt jelentőségű.

A hatékony védekezést a járványügyi intézkedések és a szükséges jogszabályok szolgálták. A kialakult világjárvány a büntetés-végrehajtás fogvatartotti és személyi állományától is felelős magatartást és fegyelmezett életvitelt követelt és követel jelenleg is. A bv. szervezet által kidolgozott eljárásrendek összhangban álltak a kormányzati szervek és a szakirányítási feladatokat ellátók által kiadott protokollokkal, magatartási szabályokkal. A bv. szervezet általános megelőző intézkedései – a sajátos rendvédelmi feladatok vonatkozásában – előremutató módon könnyítették meg a későbbi védekezést.

A bv. szervezet járványügyi tevékenysége

A meghozott intézkedések komplex módon szolgálták, és biztosították a fogvatartás rendjét és a büntetés-végrehajtás biztonságát erősítő szempontokat, illetve az egészségügyi ellátórendszert és az egészségügyi szakmai szabályokat, a járványügyi készültség folyamán.⁵

A büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények (a továbbiakban: bv. szerv) támogatása érdekében, valamint a vírusfertőzés megelőzésére, illetve szükség esetén a fertőzés lehető legrövidebb időn belüli megszüntetésére szakmai protokollok, útmutatók kerültek kiadásra, amelyekben megfogalmazták a teendő intézkedéseket. A bv. szervezet által meghozott intézkedések arányosak, objektívek, valamint szükségesek, továbbá közrendi és közbiztonsági, illetve egészségügyi okból indokoltak. Kiemelten fontos

1 Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

3 Tóth T. (2020) p. 128.

4 A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 1/2016. (IV. 15.) BvOP utasítása a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról

5 <https://bv.gov.hu/hu/node/3592>

volt az általános óvintézkedések betartása.⁶ A szervezet továbbra is kiemelt figyelmet fordított arra, hogy ne alakuljanak ki fertőzési gócpontok.⁷

Az Ellenőrzési Szolgálat járványügyi – ellenőrzési – tevékenysége

A 2020 márciusában kialakult országos járványügyi helyzet miatt – a szakmai szempontok mellett – a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtására kidolgozott Intézkedési Tervekből meghatározottak teljesülését folyamatosan vizsgáltuk, amelyek a prevenciós intézkedések megvalósulására irányultak:

- 2020. március 17. és május 17. között 52 esetben,
- 2020. szeptember 21. és december 31. között 76 esetben,
- 2021. január 01. és április 30. közötti időszakban pedig 58 esetben került ellenőrzés végrehajtásra.

A hullámok közötti időszakban az általános ellenőrzési feladatok kerültek végrehajtásra.

A pandémiás helyzetre és az ezzel járó, bv. szervekre háruló plusz feladatokra tekintettel az ellenőrzések számát a korábbi évekhez képest mérsékeljük, és a pandémiás helyzethez igazodó megújult szempontrendszert alakítottunk ki, ami a koronavírus-járvánnyal összefüggő feladatok végrehajtását vizsgálta. A BvOP éves szakmai ellenőrzési tervében meghatározott átfogó- és témaellenőrzések átütemezése volt szükséges.

Az ellenőrzések tapasztalatait írásos jelentés formájában továbbítottuk az országos vezetés és az Operatív Törzs irányába a feltárt hiányosságok mielőbbi megszüntetésének céljából.

Az ellenőrzések szempontrendszere

A helyszíni ellenőrzések az alábbi szempontrendszer mentén kerültek végrehajtásra a bv. szervek esetében:

- A személyi állomány tájékoztatásának módja a vírushellyzettel, valamint a kiadott intézkedésekkel kapcsolatban.
- A koronavírus-járvánnyal kapcsolatban, az intézetbe történő beléptetésre vonatkozó szabályok érvényesülése.
- A fertőtlenítések – naponta legalább két alkalommal – dokumentált formában történő megvalósulása.

⁶ Tóth T. (2020) p. 137.

⁷ Tóth T. (2020) p. 144.

- A higiénés kézmosás lehetőségének kialakítása az épületek, étkeztetésre kijelölt helyiségek bejáratánál és a személyi állomány pihenőhelyiségében (a higiénés eljárás menetéről szóló tájékoztatók megléte).
- Hivatásos vagy rendvédelmi alkalmazott kollégák esetében a riadócsomag/többletruházat kiegészítése plusz egy váltás ruhával.
- A fogvatartottak számára kiosztott 3 darab textil szájmascsk meglétének vizsgálata.
- A Skype-kapcsolattartás végrehajtási gyakorlata.
- A fogvatartottak részére a heti öt alkalommal történő fürdési lehetőség biztosítottsága.
- Az állományi étkezőkben használt evőeszköz tárolókra vonatkozó előírások érvényesülése.
- A bv. intézetből szabaduló fogvatartott 1 darab egészségügyi szájmascskkal történő – dokumentált – ellátása, a kijárási korlátozás figyelembe vétele a szabadítási eljárás folyamán.
- A munkáltatásban érintett fogvatartottak munkába történő átadás-átvétele során az érintés nélküli testhőmérséklet mérő rendelkezésre állása, a testhőmérsékletek mérésének megtörténte.
- A személyi állomány részére kialakított pihenőhelyiségekre, melegítő konyhákra vonatkozó előírások betartása.
- A védőfelszerelésekből kialakított „M” készlet megléte, az újonnan beszerzett védőfelszerelések kezelése és tárolása.
- A kiemelt munkahelyeken a munkáltatást végző felügyelők, valamint a járműbejáráti kapun szolgálatot teljesítők és a személybejáráti kapun a ruházat átvizsgálását végző személyi állomány részére FFP2 típusú szájmascsk és védőkesztyű (gumi, vinyl, nitril) biztosítása.
- A személyi és a fogvatartotti állomány hangulata.

Ellenőrzési módszerek változtatása

A helyszíni ellenőrzések csökkentése mellett előtérbe helyeztük az alábbi ellenőrzési módszereket is:

- Kamerarendszeren keresztül a szolgálati feladatok végrehajtásának online ellenőrzése.
- Fogvatartotti nyilvántartási rendszer adatainak ellenőrzése.
- A Robotzsaru Neo ügykezelői rendszeren keresztül az iratanyagok kezelésének központi vizsgálata.

Az ellenőrzések során tapasztalt jó gyakorlatok

Tájékoztató a kialakult helyzetről

A bv. szervek – elsősorban végrehajtó – személyi állományának tájékoztatása a kialakult helyzettel kapcsolatban kiemelt feladat volt. Ennek érdekében minden héten kétszer tájékoztatót készítettek a bv. szervek a koronavírus-járványhelyzet aktualitásaival kapcsolatban, amelyet az intraneten valamennyi testületi tag számára hozzáférhetővé tettek. A témát érintő ellenőrzések alkalmával megállapításra került, hogy a személyi állományi tagok a nevezett tájékoztatókhoz hozzáfértek, azok tartalmát megismerték. A törvényes és rendeltetésszerű működés fenntartása mellett – a szakterületeket érintően – folyamatosan vizsgálták azon lehetőségeket, amelyekkel a személyi állományi tagok szoros kontakttá válása minimalizálható. A megelőzés érdekében a bv. szervek továbbra is gondoskodnak arról, hogy a széles spektrumú (vírusölő, baktériumölő, gombaölő hatású) bőr- és felületfertőtlenítő készítmények a személyi állomány valamennyi munkavégzési helyén folyamatosan rendelkezésre álljanak.

Az intézetbe történő beléptetést megelőző intézkedések

A bv. intézetek épületeibe történő beléptetés során valamennyi belépni szándékozó – személyi állományi tag, munkavállaló, vendég, előljáró – személy esetében érintés nélküli eszközzel testhőmérséklet mérésre kerül sor, amelyet a személybejáratok szolgálateljesítési helyen szolgálatot teljesítők – sebészi/textil szájmaszk használata mellett – hajtanak végre. A testhőmérséklet méréstől való elzárkózás, valamint a beléptetés során 38 Celsius fok fölötti testhőmérséklet vagy egyéb, a koronavírus-fertőzésre utaló tünet kerül megállapításra, az érintett belépését megtagadják. A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos aktualitások megjelenítésre kerültek a bv. szervek bejáratainál elhelyezett tájékoztató monitorokon.

Folyamatos fertőtlenítés végrehajtása

A bv. szervek a megelőzés érdekében gondoskodnak a folyamatos felület és eszköz (pl.: kulcsdoboz szekrények, bútorfelületek, padló felületek, szaniterek, kilincsek, telefonkészülékek, informatikai eszközök, liftek, korlátok, stb.) fertőtlenítés elrendeléséről. Az eszközök vonatkozásában a használatot követően, a felületek vonatkozásában legalább napi 2 alkalommal. A személyi állomány részére a napi többszöri higiénés kézmosás (szappanos, lehetőleg meleg, folyóvízes) lehetőségét biztosítják. Az étkezésre kijelölt helyiségek bejáratánál és a személyi állomány pihenőhelyiségeiben is biztosítva van a kézfertőtlenítés lehetősége, valamint lábfertőtlenítő lábtörlők is kihelyezésre kerültek. Gondoskodnak a szükséges és a megfelelő higiénés eljárás menetéről szóló írásos tájékoztató kihelyezéséről.

A szolgálati feladatok ellátását követően az ügyintézői járművek belső felületének fertőtlenítését el kell végezni, ennek érdekében valamennyi ellenőrzött gépjárműben rendszeresítettek fertőtlenítő kendőket.

A védőfelszerelések folyamatos biztosítása

A bv. szervek folyamatosan intézkedtek és intézkednek a védőfelszerelések beszerzésére, kiosztására. Létrehoztak egy központi készletet az előírt védőfelszerelésekből. A védőfelszerelések átmeneti hiánya esetén gondoskodnak a testet, a ruházatot védő köpeny (overall) beszerzéséről, melynek használatát követően végrehajtják annak fertőtlenítő mosását. Az egyszer használatos ruházat egészségügyi veszélyes hulladéknak minősül, amelyeket az egészségügyi osztályokon elhelyezett gyűjtőtárolókba – használatot követően – kellett behelyezni. A járványügyi zárlat alá került épületekben és a COVID-részlegben a személyi állomány tagjai védőfelszerelésben teljesítenek szolgálatot – a munkaközi szünet biztosításával –, valamennyi érintett kolléga számára 2 váltás védőfelszerelést biztosítanak.

A mobil ellenőrzések alkalmával a nyilatkoztatott személyi állományi tagok (10 intézet vonatkozásában 100 fő) elmondása alapján, a védőfelszerelésekkel történő ellátásuk folyamatosan biztosított volt. Elhasználódott, megfelelő védelmet nélkülöző eszközök viselése az ellenőrzések során nem volt megállapítható.

A védőfelszerelések viselésével kapcsolatban általánosságban kijelenthető, hogy az ellenőrzött személyi állományi tagok a védőfelszereléseket – folyamatosan – szabályosan viselték.

További biztonsági intézkedésként – a büntetés-végrehajtási intézet területén – a személyi állomány és a fogvatartottak létszámának legalább 20%-a tekintetében, napi 2 alkalommal történő, szűrőpróbaszerűen alkalmazott testhőmérséklet-mérések kerültek végrehajtásra.

A fogvatartottak kapcsolattartása

A megelőző intézkedések maximális betartása mellett, a bv. szervek kiemelt figyelmet fordítottak arra is, hogy a kialakult helyzetből függetlenül a fogvatartottak kapcsolattartása folyamatosan biztosított legyen. A kapcsolattartási lehetőségek megváltoztak, a látogatófogadás helyett előtérbe került az internetalapú Skype-videóhívások alkalmazása. A kezdeti csekélyebb fogvatartotti érdeklődés később jelentősen megnövekedett, vonzó lehetőséggé vált a kapcsolattartással rendelkező elítéltek részére. A Skype-videóhívás segítségével olyan külföldi fogvatartottak kapcsolattartása is kialakult, akiket hozzátartozóik nem látogattak korábban. Az ellenőrzési tapasztalatok alapján az intézetek

büntetés-végrehajtási szakterületei a kezdeti nehézségek után már megfelelően, a napi szakmai feladatokba beépítve bonyolítják le a fogvatartottak vidohívásait. A levelezésről elmondható, hogy problémamentesen zajlik a hozzátartozókkal és a hatóságokkal. A vírus miatt kialakult helyzetre tekintettel növekedett a fogvatartottak telefonálásra fordítható időkerete is.

Fogvatartotti foglalkoztatás fenntartása

A kialakult vírushelyzet nagyban befolyásolta az intézetben megrendezésre kerülő programok, tanfolyamok, foglalkozások megvalósulását. Az óvintézkedések betartása mellett, a bv. szervek igyekeztek színvonalas programokat szervezni, melyek főként zárkán, esetleg kiscsoportos formában valósultak meg.

Előállítási feladatok teljesítése

Több alkalommal vizsgáltuk a fogvatartottak külső egészségügyi intézménybe kihelyezése kapcsán az őrzési feladatok végrehajtását. Kiemelt biztonsági tényezőként jelentkezett az intézetben kívüli előállítások végrehajtása, amelyek a koronavírus-járvány miatt még nagyobb feszességet és szakszerű feladat ellátást igényeltek, mivel a zárt intézet elhagyása megnöveli a megfertőződés lehetőségét, valamint a védőruházat – az előállítás időtartama alatti – folyamatos viselése is megnehezíti a feladatvégrehajtást.

Távtárgyalási eljárások biztosítása

A távtárgyalásnak elnevezett jogintézmény⁸ alapját a videokonferencia-technológia adja, amely lehetővé teszi, hogy két vagy több személy elkülönült helyeken, de valós időben lássa, hallja egymást, illetve beszélhessenek egymással. A bv. szervezet valamennyi büntetés-végrehajtási intézet vonatkozásában kiépítette a végponti eszközhálózatot, így jelenleg a bíróságok és egyéb szervek, illetve a fogva lévő terhelt, valamint tanú esetén a végrehajtó büntetés-végrehajtási intézet közötti egyidejű kép- és hangkapcsolat teszi lehetővé az eljárási cselekményen való részvételt. A fogvatartottak mozgatására csak az adott intézményen belül kerül sor, az egyébként felmerülő biztonsági kockázaton túl, az egészségügyi kockázatot is minimalizálja.

A személyi állományi tagok munkavégzésének alternatív lehetőségeire történő törekvés

Azon munkatársak vonatkozásában – velük folyamatosan kommunikálva –, akik a gyermekellátó és oktatási intézmények (bölcsőde, óvoda, általános iskola) ideiglenes

8 A jogintézményt a 2002. évi I. törvény 146. §-a iktatta be

bezárása miatt gyermekük felügyeletét nem tudták ellátni, ezért ideiglenesen vagy tartósan távollétre (szabadság) kényszerültek, a bv. szervek megvizsgálták és jól alkalmazták az alternatív megoldásokat (például hétvégi szolgálatellátás, rövidített munkaidő, home office jellegű munkavégzés, illetve távoktatás).

Esetleges izoláció esetén szükséges intézkedések

A személyi állomány pihenőhelyiségeinek megfelelőségét, szükség esetén további helyiségek kijelölésére, megfelelő felszerelésére (pl.: fekhelyek, tisztálkodási lehetőségek), továbbá a személyi állomány étkeztetésének megszervezésére az ellenőrzött bv. szervek megfelelően intézkedtek, mivel a személyi állomány az ételmet az intézet konyhájáról egyszer használatos műanyag ételhordóban - érintésmentesen - kapja. A személyi állományt érintően az esetleges izolációk végrehajtása érdekében elkülönítő helyiségeket hoztak létre. A járványügyi zárlat esetében az épületben/épületekben lévő személyi állomány napi étkeztetését elsősorban a legközelebbi Bv. intézet főzőkonyhájáról szükséges biztosítani.

Összegzés

A pandémiás helyzetben és a folyamatosan változó jogszabályi környezethez alkalmazkodva a bv. szervek a törvényességi előírások szem előtt tartásával végezték munkájukat. Tevékenységük során olyan esemény nem történt, amely a közrendet, illetve a közbiztonságot megzavarta vagy veszélyeztette volna.

A hatékony védekezést a koronavírus-törvény⁹ tette lehetővé, valamint azok a szakmailag indokolt rendelkezések, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy kialakíthassuk hatékony védekezési képességünket.

A szakmai döntéshozók, a társadalom pozitív értékítélete a parancsnoki és a személyi állomány számára visszaigazolta az elmúlt időszak során a járványügyi helyzetben tanúsított törvényes, szakszerű és elkötelezett feladatellátást.

9 2020. évi XII. törvény a koronavírus elleni védekezésről. Hatályos: 2020. 04. 01. - 2020. 06. 17.
2021. évi I. törvény a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről. Hatályos: 2021. 02. 22. - 2021. 05. 22.

Felhasznált irodalom

- 1/2016. (IV. 15.) BvOP utasítása a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
2020. évi XII. törvény a koronavírus elleni védekezésről. Hatályos: 2020. 04. 01.- 2020. 06. 17.
2021. évi I. törvény a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről. Hatályos: 2021. 02. 22. -2021. 05. 22.
<https://bv.gov.hu/hu/node/3592> (Letöltés ideje: 2021. május 3.)
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- Tóth Tamás (2020): A büntetés-végrehajtási szervezet sikeres védekezése a koronavírussal szemben, *Börtönügyi Szemle* 2020. évi 10. szám, p. 127-145.

